

ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA ILMIY TADQIQOTLAR: DAVRIY ANJUMANLAR

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

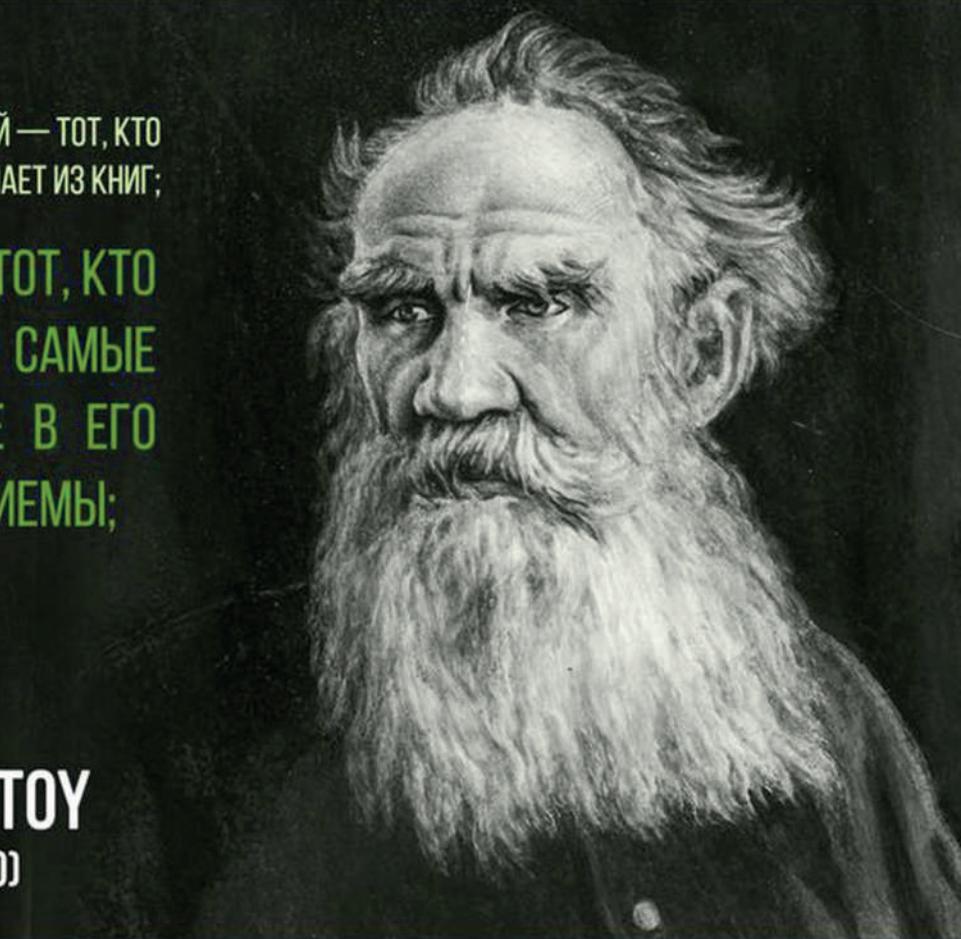
2022

УЧЕНЫЙ — ТОТ, КТО
МНОГО ЗНАЕТ ИЗ КНИГ;

ОБРАЗОВАННЫЙ — ТОТ, КТО
УСВОИЛ СЕБЕ ВСЕ САМЫЕ
РАСПРОСТРАНЕННЫЕ В ЕГО
ВРЕМЯ ЗНАНИЯ И ПРИЕМЫ;

ПРОСВЕЩЕННЫЙ — ТОТ, КТО
ПОНИМАЕТ Смысл Своей Жизни.

LEV TOLSTOY
(1828-1910)

OKTYABR
№ 45

CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.l, 2-uy.

+998 97 420 88 81

+998 94 404 00 00

www.taqiqot.uz

www.conferences.uz

**ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ
АНЖУМАНЛАР:
17-ҚИСМ**

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ
КОНФЕРЕНЦИЙ:
ЧАСТЬ-17**

**NATIONAL RESEARCHES OF
UZBEKISTAN: CONFERENCES
SERIES:
PART-17**

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 45-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 октябрь 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 10 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиши ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишлиланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илгор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Хуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фаргона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидағи изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохигда Юсуповна «Тараққиёт стратегияси» маркази муҳаррири

6.Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Раҳматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Воҳидова Меҳри Ҳасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят ҳалқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброҳимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобоҳонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманганд мухандислик-курилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманганд мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.Ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаҳхоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўқтам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулdir.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ФИЗИКА-МАТЕМАТИКА ФАНЛАРИ ЙОТУҚЛАРИ

- 1. Ergasheva Gulchexra Mamarejabovna**
FANLARARO INTEGRATSIYA JARAYONLARINI RIVOJLANTIRISH JIHATLARI7

ФИЗИКА-МАТЕМАТИКА ФАНЛАРИ ЮТУҚЛАРИ

FANLARARO INTEGRATSIYA JARAYONLARINI RIVOJLANTIRISH JIHATLARI

Ergasheva Gulchexra Mamarejabovna

Sirdaryo kasb-hunar maktabi Fizika fani o'qituvchisi

Telefon: +998(97)5696760

Elektron pochta: makhkamovshk8939@gmail.com

Annotatsiya: Professional ta'lismizda ta'lismizda samaradorligini va sifatini oshirish yo'llaridan biri fanlararo integratsiyani amalga oshirishdir. Maqolada fanlararo aloqanining turlari, ta'lismazmuni integratsiyasi, kelgusida fanlararo integratsiyani rivojlantirish bo'yicha takliflar hamda bu usulning ijobjiy va salbiy tomonlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Integrasiya, fanlararo integrasiya, integrativ mashg'ulot.

Hozirgi kunda mamlakatimizda ta'lismizda isloq qilish borasida keng qamrovli ishlar olib borilmoqda. Davlatimiz tomonidan chiqarilayotgan bir qancha farmon va qarorlar bunga yaqqol dalil bo'la oladi. Professional ta'lismizda ta'lismi hozirgi zamon talablariga muvofiqlashtirish, sifati va samaradorligini oshirish, ularda xalqaro standartlarga mos mutaxassislarni tayyorlash dolzarb vazifalar sanaladi.

Davlatimiz rahbarining “2022-2026 yillarda xalq ta'limi rivojlantirish bo'yicha milliy dasturni tasdiqlash to'g'risida”gi farmoni, Vazirlar Mahkamasining 2021 yil 17 sentabrdagi “Maktabgacha, umumiyo'rta, o'rta maxsus, professional va maktabdan tashqari ta'lim tashkilotlari pedagog kadrlarini attestatsiyadan o'tkazish tartibini takomillashtirish chora - tadbirlari to'g'risida”gi, 2021 yil

15 oktabrdagi “Ta'lismizda erishilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, amalga oshirilayotgan islohatlar, juda ko'p sohalardagi o'zgarishlar insonning zamon bilan hamnafasligini ta'minlaydi. O'zbekiston Respublikasini 2017-2021 yillarda rivojlantirishning beshta ustuvor yo'naliishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida belgilangan “Uzluksiz ta'lismizda yanada takomillashtirish, sifatli ta'lismizda xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlarga muvofiq yuqori malakali kadrlar taylorlash siyosatini davom ettirish” ustuvor vazifalarga muvofiq o'quv-tarbiya jarayonini yuqori ilmiy-uslubiy darajada ta'minlash, ta'lismizda sifati va samaradorligiga katta ahamiyat qaratishni taqozo etadi.

Mamlakatimizda erishilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, amalga oshirilayotgan islohatlar, juda ko'p sohalardagi o'zgarishlar insonning zamon bilan hamnafasligini ta'minlaydi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev 2020 yil 24 yanvar kuni Oliy Majlisidagi murojaatnomasida “Biz O'zbekistonni rivojlangan mamlakatga aylantirishni maqsad qilib qo'ygan ekanmiz, bunga faqat jadal islohatlar, ilm-ma'rifat va innovatsiya bilan erisha olamiz” deb ta'kidlagan.

Bugungi kunda integratsiya insonning ilmiy fikrlash va dunyo qarashini aniqlaydi. “Integrasiya” tushunchasi ilk bor XVIII asrda fanga kiritilgan. Bu tushuncha keng qamrovli bo'lib, unda koinotdagi jismlararo mujassamlashuvdan tortib, fanlararo bilimlarning integrallashuvigacha ob'ektiv yondashiladi.

“Integrasiya” so'zi lotincha “integratio” –tiklash, to'ldirish, “integer” –butun so'zidan kelib chiqqan. O'quv jarayoniga ham integratsiyani kiritish muhim yo'naliish bo'lib, dolzarb hisoblanadi. Integratsiya an'anaviy fan bilimlari asosida yangi tassavurlarni olish usuli bo'lib, yangi ma'lumotlarni olish manbai hisoblanadi. Integratsiya – bir-biri bilan birlashib ketish, bir-biriga singish, birlashish yagona barqaror umumlashgan yaxlitlikni hosil qilish demakdir.

Fanlararo aloqadorlik - O'rganilayotgan mavzuni har tomonlama ochib berishni nazarda tutiladi.

O'zaro aloqadorlik -Ikki o'quv fanining o'rtasidagi aloqadorlikni, ya'ni o'zlashtirilgan bilim

va ko'nikmalarini har ikkalasi orqali ifodalaydi.

Integrativ aloqadorlik - Yuqori darajadagi aloqadorlik bo'lib, o'quv dasturiga kiritilganligi bilan farq qildi, mukammal bilim shakllanishiga imkon beradi.

Integrativ aloqadorlikning quyidagi uch guruhi e'tirof etiladi:

1. Mazmuniy-axborotli – ilmiy, haqiqiy, nazariy, falsafiy, g'oyaviy bilimlar;
2. Hatti -harakatli – bilishga oid, amaliy, qadriyatga yo'naltirilgan;
3. Tashkiliy-metodik –predmetlararo aloqadorlikni mantiqiy, guruhiy, tushunchaga oid konseptual amalga oshirish.

Ta'lismazmunini integratsiyalash maqsadining uch turi mavjud:

- 1- darajadagi maqsad – ta'lismazmunini, tuzilishi va jarayonini tashkil etishni takomillashtirish.
- 2- darajadagi maqsad – ta'lism oluvchilarini intelektual-kreativ, odob-ahloq sohalarida rivojlantirish, mutaxassis uchun zaruriy shaxsiy fazilatlarni shakllantirish.
- 3- darajadagi maqsad – o'quvchilarini barkamol shaxs va mutaxassis darajasiga yetkazish.

Bolajak mutaxassislarda maqsadga muvofiq yaxlit bilimlarni, zaruriy kasbiy fazilatlarni shakllantirish integrativ yondoshuv asosida fanlararo aloqadorlik prinsiplarining qo'llanilishi bilan amalga oshiriladi. Buning uchun dastlab:

1) Kasbiy va pedagogik tayyorgarlikka ega bo'lган kadrlarni yetishtirish, ularni qayta tayyorlash va o'zaro hamkorlikdagi malakasini oshirishni yo'lga qo'yish, ya'ni har ikkala yo'nalishda bilim beruvchilarini tayyorlash tizimini takomillashtirish;

2) Bu sohani kelgusida rivojlantirishning istiqbolli dasturlarini ishlab chiqish;

3) Ularga mos zamonaviy darsliklarni yaratish;

4) Integrativ mashg'ulotlarga oid ilmiy - metodik tavsiyalar, ko'rgazmali o'quv qurollari, video roliklarni yaratish zarur.

Integrativ darslar tizimli bilimlarni shakllantirish uchun samarali omil hisoblanadi. Chunki bunday darslarda turli o'quv fanlar bo'yicha bilimlar tahlili va sintezi amalga oshiriladi, natijada bu bilimlar bir - biriga birkishiga va chuqur o'zlashtirilishiga imkon beradi.

Integratsiya – Bir-biri bilan birlashib ketish, bir - biriga singish, yagona barqaror umumlashgan yaxlitlikni hosil qilish demakdir. Jumladan, fizika fanini o'qitishda kasbiy fanlar bilan integrallashdirib o'tilgan mavzular yaxshi samara berishi kuzatilgan Shuning uchun ham bu fanning o'qitilishi quyidagi vazifalarni bajarishni taqqozo etadi:

1) Avtomobil dvigatellarini ta'mirlash, tokar, payvandlash, elektrik kabi kasblar yo'nalishida bu fanni chuqqurroq o'rganishlari uchun mashg'ulotlar soatini ko'paytirish;

2) Kasblarga oid bo'lган fizik laboratoriya mashg'ulotlarini rejalashtirish;

3) Mashg'ulotlarni kasbiy fan o'qituvchilarini bilan hamkorlikda rejalashtirib, o'tkazish.

Bunday mashg'ulotlarni tashkil etish borasida o'qituvchiga quyidagilarga ahamiyat berish tavsiya etiladi:

- Kasbiy fan o'qituvchilarini bilan mustahkam aloqa o'rnatish, umumiylar maqsad va vazifalarni ishlab chiqish;
- Kasbiy fanga oid darsliklar va dasturlar bilan tanishish;
- Fanini kasbiy fandagi tushunchalar bilan boyitish;
- Mashgulotlarda kasbiy fanga oid ko'rgazmali-o'quv qurollaridan foydalanish (bunga jadval, model, rangli chizmalar va h.k, kiradi);
- Beriladigan vazifalar ham kasb bilan bevosita bog'liq bo'lishi;
- Laboratoriya mashg'ulotlarini hamkorlikda o'tkazish.

Integratsiyalashgan mashg'ulotlarning ijobiyligi tomonlari bilan birga salbiy tomonlari ham mavjud. Masalan, agar bu jarayonda o'quvchining psixologik va aqliy imkoniyatlarini hisobga olmasak, uning saviyasi doirasidan chetga chiqsak, unda aqliy zo'riqish, mavzuni umuman tushunmaslik oqibatlariga olib keladi.

Integrallashgan mashg'ulotlar o'quvchilarning intelektual salohiyatini yuksaltirib, fanga va kasbiga bo'lган qiziqishini oshiradi.

Ya.A.Komenskiy "O'zaro aloqador bo'lган barcha narsalar shunday aloqadorlikda o'qitilishi lozim" deb ta'kidlagan. Shunday ekan, har qanday o'quv fani mutaxassislik bilan bog'lab o'tilsagina, ma'lum bilimlar zamonaviy kasb egalariga qo'yiladigan talablariga uyg'un bo'ladi. Bunda o'quvchilar dasturda ko'rsatilgan bilim, malaka va ko'nikmalar bilan birga tanlagan kasbiga bo'lган qiziqishini shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Kasb-hunar ta’limi. Ilmiy-uslubiy, amaliy, ma’rifiy jurnal. 2020. № 1,2 soni.
2. Ta’lim tizimini rivojlantirishda ta’lim bosqichlari o’rtasidagi integrasiya jarayonlarini chuqurlashtirish mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari to’plami.
3. Yangi O’zbekiston. 2022 yil. 22 sentabr. 195-son.

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 17-ҚИСМ

Масъул мухаррир: Файзиев Шоҳруд Фармонович
Мусаҳҳих: Файзиев Фарруҳ Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.10.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000